

Bożena Szewczul

"La formazione dei novizi alla povertà religiosa alla luce delle trasformazioni socioculturali in Polonia", Grzegorz Firszt, Roma 2007 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 52/1-2, 376-378

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Firszt Grzegorz OCD, *La formazione dei novizi alla povertà religiosa alla luce delle trasformazioni socioculturali in Polonia, Roma 2007, ss. 509.*

Recenzowana publikacja jest dysertacją doktorską napisaną w Instytucie Teologicznym Życia Konsekrowanego „Claretianum” Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego w Rzymie pod kierunkiem Prof. Benito Goya OCD.

Nowicjat to etap formacji, którym kandydaci zgłaszający się do instytutów zakonnych rozpoczynają swe życie poświęcone Bogu. W tym czasie ich zadaniem jest dokładniej rozpoznać Boże powołanie do konkretnego instytutu, doświadczyć sposobu jego życia także w wymiarze realizacji w nim ewangelicznej rady ubóstwa.

Motywy skłaniającym autora, kapłana i członka Zakonu Ojców Karmelitów Bosych (prowincja krakowska) do podjęcia tematyki związanej z formacją nowicjuszy do ubóstwa we współczesnej Polsce było jego osobiste zainteresowanie rzeczywistością życia konsekrowanego we współczesnej Polsce, by móc obecnie lepiej i konkretniej przeżywać dar powołania do tego rodzaju życia w Kościele.

W związku z tym, że dotychczas nie powstało żadne całościowe studium dotyczące formacji do ubóstwa polskich nowicjuszy, autorowi wydawało się koniecznym poświęcić dysertacji doktorskiej temu właśnie zagadnieniu i opracowanie tym samym swego rodzaju podręcznika służącego pomocą zakonnikom odpowiedzialnym za formację początkową w swoich instytutach.

Prezentowana pozycja książkowa składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych *wprowadzeniem* (s. 3-11) i *wykazem skrótów* (s. 13-18). Całość zamyka *zakończenie ogólne* (s. 439-453) dla odróżnienia od zakończeń czy wniosków finalizujących każdy rozdział, oraz *bibliografia* (s. 455-496) i *spis treści* (s. 495-509).

W rozdziale pierwszym poświęconym głównie charakterystyce współczesnej polskiej młodzieży, a zwłaszcza młodzieży wierzącej w Boga, autor po stwierdzeniu, że młodzi Polacy podlegają gwałtownym i radykalnym zmianom zmierzającym w kierunku przyjęcia stylu życia właściwego krajom Europy zachodniej, przedstawił kwestię religijności jako jednego z podstawowych obszarów przeobrażeń młodego pokolenia. Następnie omówił kolejne płaszczyzny przemian podejmując zagadnienie moralności i wartości mających znaczenie dla ludzi młodych, wyróżniając w tym ostatnim tradycyjne dobra osobowe oraz nowe wartości posiadające obecnie duże znaczenie, takie np. jak pieniądze i sukces. Autor poświęcił też dużo miejsca dzisiejszym antywartościom takim jak nikotynizm, nadużywanie alkoholu, narkomania, prostytutka, ryzykowne zachowania seksualne, przestępczość i samobójstwo. W zakończeniu rozdziału o. Grzegorz Firszt postawił pytanie, w jakiej mierze młody Polak pukający do furty klasztornej ulega opisanym wpływom społeczno-kulturalnym. Autor dochodzi do przekonania, że chociaż z jednej strony można

oczekiwać od kandydatów do życia zakonnego lepszych przymiotów niż średnie, to jednak pozostają oni zawsze, i nie tylko w rzeczywistości polskiej, reprezentantami swojej generacji. Stąd w formacji nowicjuszy należy wziąć pod uwagę sytuację wewnętrzną, w której znajduje się współczesny młody Polak.

Rozdział drugi recenzowanej publikacji został poświęcony znaczeniu ubóstwa zakonnego w ogóle. Przy czym pierwszą część rozdziału autor przeznaczył na wskazanie ogólnego znaczenia triady rad ewangelicznych: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa ze szczególnym zwróceniem uwagi na ubóstwo. Zaś w drugiej części omawianego rozdziału poddał szczegółowej analizie wyłącznie ewangeliczną radę ubóstwa rozpatrując ją w czterech wymiarach: antropologicznym, mistycznym, apostołskim i życia braterskiego.

W rozdziale trzecim autor zapoznał czytelnika z formacją do ubóstwa zakonnego w kontekście całego procesu formacyjnego w nowicjacie wychodząc od samego pojęcia formacji zakonnej, jej celu, przedmiotu oraz protagonistów formacji tj. Boga i formowanego, pośrednictwa ludzkiego oraz realizacji formacji zakonnej. Dużo miejsca poświęcił następnie znaczeniu okresu nowicjatu w całym procesie formacji zakonnej by końcową część rozdziału przeznaczyć na szczegółowe badania kształtowania do ubóstwa zakonnego, ukazując je jako odpowiedź na znaki czasu, jako dar Boga dany współczesnemu człowiekowi, jako środek do realizacji celu nie zaś sam cel. Autor nie pominął także przedstawienia ewangelicznej rady ubóstwa jako środka służącego osiągnięciu wolności serca zakonnika w dążeniu do Chrystusa.

Przedmiot rozdziału czwartego recenzowanej dysertacji stanowią kluczowe elementy procesu formacyjnego do ubóstwa zakonnego w nowicjacie podzielone na dwa sektory: te dotyczące konsekracji, a następnie realizacji misji instytutu. Do pierwszej grupy autor zaliczył wyłącznie elementy zakresu wewnętrznego w procesie formacyjnym jak: dążenie do upodobnienia się do Chrystusa ubogiego, odkrycie prawdziwego bogactwa, zaufanie Opatrzności Bożej, wybór życia surowego i prostego, uwolnienie się od egoizmu. Zaś w drugim sektorze wskazał elementy dotyczące zakresu zewnętrznego tj. formacja do dyspozycyjności na rzecz misji, popieranie ducha solidarności z ubogimi, rozbudzenie ducha dyspozycyjności do pracy, wprowadzenie do podjęcia opcji na rzecz ubogich, umiłowanie pokoju.

W zakończeniu publikacji autor ukazał nowe perspektywy dla formacji polskich nowicjuszy do ubóstwa zakonnego wliczając tu aż 20 punktów, a w dalszej kolejności w ramach 32 punktów podał nowe, ogólne perspektywy dla początkowej formacji zakonnej w środowisku polskim.

Konkludując należy podkreślić, że publikacja o. Grzegorza Firsza z pewnością okaże się pomocną w procesie formacyjnym polskich nowicjuszy i nowicjuszek do dojrzałej realizacji ewangelicznej rady ubóstwa. Wydaje się też, że może ona

okazać się przydatną zwłaszcza formatorom i przełożonym instytutów zakonnych w rozstrzygnięciu niektórych kwestii związanych z ubóstwem zakonnym, chociażby ze względu na obszernie omówienie przez autora wielu zagadnień dotyczących tej kwestii w kontekście ostatnich przemian społeczno-kulturalnych w Polsce.

Bożena Szewczul

Ginter Dzierżon, *Ewolucja doktryny oraz dyscypliny dotyczących przeszkody różności religii w kanonicznym porządku prawnym*, Warszawa 2008, ss. 403.

Jedną z przeszkód do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim, ujętą w normę prawną w Kodeksie prawa kanonicznego jest przeszkoda różności religii. Zgodnie z kan. 1086 par. 1 nie mogą zawrzeć ważnego małżeństwa osoby, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim, lub została do niego przyjęta i nie odłączyła się od niego formalnym aktem, a druga jest nieochrzczona. Kwestia małżeństw katolików, z wyznawcami innych religii niechrześcijańskich, stanowiła poważny problem już od początku dziejów Kościoła. Kościół bowiem jest świadomy, iż tego rodzaju związki niosą ze sobą poważne zagrożenia dla wiary i harmonii życia małżonków. Małżeństwa o których mowa, nie były nigdy bezwzględnie zabronione, z drugiej jednak strony prawodawstwo podlegało ciągłej ewolucji pod wpływem rozwoju doktryny.

Problemem rozwoju doktryny i idącej za nią dyscypliny kanonicznej dotyczącej przeszkody różności religii, zajął się w swojej monografii ks. Ginter Dzierżon. Jest on profesorem na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, kierownikiem Katedry Norm Ogólnych. Monografia składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, wykazu ważniejszych skrótów, bibliografii oraz streszczenia i spisu treści w języku włoskim. Liczy czterysta trzy strony druku.

W rozdziale pierwszym autor ukazuje kształtowanie się doktryny i dyscypliny w przedmiocie omawianej przeszkody w pierwszym tysiącleciu chrześcijaństwa. W omawianym okresie ograniczenie zawierania tego rodzaju małżeństw nie posiadało jeszcze charakteru przeszkody w dzisiejszym tego słowa znaczeniu. Problem został jednak zauważony już na kartach Pisma św. Nowego Testamentu, a także w dziełach Ojców Kościoła. Pierwsze jego regulacje prawne znajdują się w uchwałach soborów i synodów wczesnochrześcijańskich. Autor stawia tezę, że regulacje te nie posiadały charakteru ustaw unieważniających. Nie rozróżniano bowiem wtedy jeszcze pomiędzy dwoma kategoriami przeszkód – różności religii (małżeństwo